

VERGİ BORCU NEDENİYLE YURTDIŞINA ÇIKIŞ YASAĞI

İlhan KETEN*

I. GENEL BİLGİ

5682 sayılı pasaport kanununun 22. maddesinde; vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere, pasaport ve seyahat vesikası verilmeyeceği, verilmişse geri alınacağı ve bunların yurtdışına çıkışlarının engelleneceği hüküm altına alınmıştır.

Pasaport Kanunuyla getirilen bu tahdidin uygulaması çeşitli tarihlerde çıkarılan Maliye Bakanlığı tahsilat genel tebliğleri ile(1) yönlendirilmiştir. 395 seri numaralı tahsilat genel tebliği(2) ile bu konuda daha önce yayımlanan tahsilat genel tebliğleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Pasaport Kanununda yer alan sözkonusu hükümle; mükelleflerin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmelerinin sağlanması, amme alacağının tahsilinin güvence altına alınması ve tahsilatın hızlandırılmasının amaçlandığı 395 seri nolu tahsilat genel tebliğinde açıklanmıştır.

Bu yazıda; vergi borçları nedeniyle yurtdışına çıkma yasağı uygulanacak mükellefler ve bu mükelleflerle ilgili olarak yapılacak işlemler Maliye Bakanlığınca yapılan son düzenlemeler çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır.

II- YURTDIŞINA ÇIKIŞ YASAĞINI GEREKTİREN VERGİ BORCU, VERGİ BORÇLUSU VE MİKTARI

A- VERGİ BORCU VE BORÇLUSU

5682 sayılı Pasaport Kanunundaki "Vergi borcu" tabirinden 6183 sayılı A.A.T.U.H.K'nun 1 maddesinde belirtilen "amme alacağı"nın anlaşılması gerektiği 395 seri no'lu tahsilat genel tebliğinde belirtilmiştir.

Buna göre amme alacağından,

- Devlete
- İl Özel İdarelerine
- Belediyelere ait

* Vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait mahkeme masrafları ile vergi ve para cezası gibi **asli nitelikteki** amme alacakları,

* Gecikme zammı ve faiz gibi **fer'i nitelikteki** amme alacakları,

* Akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetlerinin tatbikatından doğan diğer alacaklar ile bunların takip masrafları anlaşılacaktır.

(*) Vergi Denetmen Yrd.

(1) 346, 353, 365, 368 ve 379 seri numaralı tahsilat genel tebliğleri

(2) 11 Haziran 1996 tarih ve 22663 sayılı R.G.'de yayımlanmıştır.

Yine Pasaport Kanununda geçen "**Vergiden Borçlu**" tabirinden ise yukarıda belirtilen amme alacaklarından borçlu bulunan şahısların anlaşılması gerekmektedir. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K'nun 2. maddesinde amme borçlusunun; amme alacağını ödemek mecburiyetinde olan hakiki ve hükmi şahıslar ve bunların kanuni temsilcileri veya mirasçıları, vergi mükellefleri, vergi sorunluları, kefil ve yabancı şahıs ve kurumlar temsilcileri olduğu hüküm altına alınmıştır.

B- VERGİ MİKTARI

Vergi borcu olan, başka bir ifadeyle amme alacağından borçlu bulunanların tümüne yurtdışına çıkış yasağı konulması sözkonusu değildir.

404 sayılı tahsilat genel tebliği(3) ile yurtdışına çıkış yasağı konulmasını gerektiren amme alacağı miktarı 5 milyar ve üzeri olarak belirlenmiştir.

Bu miktarın hesabında, kesinleştiği halde ödenmemiş olan ve varsa ihtiyati tahakkuk ve ihtiyati haciz uygulamasına konu amme alacakları toplamı dikkate alınacak,

— Tarhiyat safhasında olan ve ya tarhiyata ilişkin olarak yaratılan ihtilaflar nedeniyle kesinleşmemiş olan amme alacakları.

— 6183 sayılı kanunun 48. maddesi uyarına tecil edilen ya da sair nedenlerle teminat altına alınan amme alacakları,

— İlgili mevzuat gereğince istenilen belgelerin borçlu tarafından tam ve eksiksiz olarak tahsil dairesi-

ne ibraz edilmiş olması koşuluyla nakden veya mahsuben iadesi talep edilen miktar,

— Cebri takip sonucu haczedilen malların değeri kadar borç miktarı,

dikkate alınmayacaktır.

III- YURTDIŞINA ÇIKIŞ YASAĞI UYGULAMASINDA TAHSİL DAİRESİNİN TAKDİR YETKİSİ

Yurtdışına çıkış yasağı uygulanan ancak yurtdışına çıkmaları zaruri olduğu halde (Faaliyet konuları gereği faaliyetlerine devam edeme, mevcut ve yeni iş imkanlarını kaybetme, tedavi ve benzeri zaruri nedenler.) borçlarına karşılık yeterli teminat gösteremedikleri için yurtdışına çıkış yasakları kaldırılmayan borçluların geçici olarak yurtdışına çıkmalarına tahsil dairesince izin verilmesi mümkün bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen zaruri nedenlerden kaynaklanacak olumsuz sonuçların önlenebilmesi amacıyla, yurtdışına çıkış yasağı bulunan borçluların taleplerinin tahsil dairesi yöneticisi başkanlığında (Vergi Dairesi Başkanlıklarında Başkanlar, Vergi dairesi Müdürlüklerinde Vergi Dairesi Müdürleri, Malmüdürlüklerinde Malmüdürleri) ilgili bölüm (Vergilendirme ve kovuşturma) yöneticileriyle birlikte, borçlunun öteden beri borç ödeme konusunda iyi niyetli olup olmadığı hususu dikkate alınarak değerlendirilmesi ve;

— Yurtdışına çıkış yasağı uygulamasının, borçlunun ileride doğabi-

(3) 13 Kasım 1998 tarih ve 23552 sayılı R.6'de yayımlanmıştır.

lecek borç ödeme kabiliyetini olumsuz etkilemeyeceği veya tedavi olanaklarını kaybetmesine neden olabileceği,

— Yurtdışına çıkışın amme alacağının takip ve tahsilini olumsuz etkilemeyeceği.

Kanaatine varılması halinde, borca yetecek miktarda teminat gösterilmese dahi, borçluların içinde bulundukları zor durum nedeniyle geçici olarak yurtdışına çıkmalarına tahsil dairesince izin verilmesi gerekmektedir.(4)

IV-YURTDIŞINA ÇIKIŞ YASAĞI UYGULAMASINDA TAHSİL DAİRESİNİN UYMASI GEREKEN ESASLAR

Yurtdışına çıkış yasağının uygulanabilmesi için yazımızın önceki bölümlerinde belirtildiği şekilde tespit edilmiş bir borcun bulunması ve bu borcun teminatın altına alınması gerekmektedir.

Amme alacağını sona erdiren nedenlerin (Ödeme, terkin, tahsil zaman aşımı vs.) yurtdışına çıkış yasağında kaldıracağı tabidir. Diğer taraftan 6183 sayılı kanunun 75. maddesi uyarınca aciz halinde olduğu tespit edilen borçlular hakkındada miktara bakılmaksızın yurtdışına çıkış yasağı uygulanmayacaktır.

Tahsil dairesince emniyet makamlarına yapılacak bildirimlerde; borçlunun adı-soyadı, doğum yeri ve tarihi, ana ve baba adı, nüfusa kayıtlı olduğu yer, iş ve ikametgah

adresleri, vasi numarası, borcun mahiyeti ve miktarı, yılı, nev'i ve vadesinin eksiksiz olarak yer alması zorunludur.

Amme alacağı dolayısıyla yurtdışına çıkış tehdidi konulmak üzere isimleri emniyet makamlarına bildirilenlere, keyfiyetin ayrı bir yazı ve bildirilmesi bu yazıda borcun mahiyetti yılı, miktarı, vadesi ve ne şekilde tasfiye olunabileceği, yurtdışına çıkış tahdidinin kaldırılabilmesi için yapılması gereken işlemlerin açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

V. SONUÇ

6183 Sayılı A.A.T.U.H.K'nun 9. ve müteakip maddelerinde amme alacağının korunmasına dair hükümler yer almakta, mali idarece zaman zaman tahsilatın hızlandırılması amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. Bu düzenlemeler bazen caydırıcı bazen ise özendirici nitelik taşımakta ve mali idareye ek külfetler getirmektedir.

Vergi kanunları dışında, pasaport kanununda yer alan sözkonusu düzenleme amme borçluları bakımından caydırıcı, vergi idaresi yönünden ise ucuz, pratik ve işlevseldir.

395 seri numaralı tahsilat genel tebliği ile 1 milyar ve üzeri olarak belirlenen haddin 404. seri numaralı tahsilat genel tebliği ile 5 milyar ve üzeri olarak yeniden düzenlenmesi ülkenin genel ekonomik yapısı ile, başka bir ifadeyle, içinde bulunulan enflasyonist süreçle ilgilidir.

(4) Konuyla ilgili geniş açıklama 27.10.1998 tarih ve 1998/65 sıra nolu tahsilat iç genelgesi ile yapılmıştır.